

DRUŠTVENE VIJESTI

ČLANOVI DGITM-a POSJETILI CIPAR

Otok bogate povijesti i raznolikosti

Društvo građevinskih inženjera i tehničara Međimurja 19. listopada 2025. uputilo se na šestodnevnu stručnu ekskurziju na Cipar. Krenuli su u ranim jutarnjim satima autobusom iz Čakovca do zagrebačke zračne luke Franjo Tuđman, a sletjeli u zračnu luku u Pafosu, koja se nalazi na grčkome dijelu Cipra. Iz južnog dijela Cipra svaki su dan kretali u razgledanje znamenitosti Sjevernog Cipra.

Cipar je otočna država u istočnome Sredozemlju s više od 300 sunčanih dana u godini. Podijeljen je na dva dijela: Sjeverni Cipar, koji priznaje samo Turska i kojim dominiraju ciparski Turci (Turska Republika Sjeverni Cipar), i Republiku Cipar na jugu, kojom dominiraju ciparski Grci i koja je sastavni dio Europske unije. Otok Cipar treći je po veličini otok u Sredozemnom moru, iza Sicilije i Sardinije, na kojemu danas živi više od milijun stanovnika. Upravo zbog svojeg položaja između Europe, Azije i Afrike tijekom povijesti nije ga mogla zaobići bilo koja veća sila koja se pojavila na Mediteranu te su njime prohujali Feničani, Grci, Egipćani, Perzi-

janci, Rimljani, Bizantinci, Arapi, Francuzi, Mlečani, Turci i Britanci, ostavljajući do danas vidljive tragove svojih kultura. Cipar se spominje već u mlađemu neolitu sredinom VI. tisućljeća pr. Kr., a 1960. proglasio je samostalnost. Prethodno je bio pod vlašću Velike Britanije kao krunska kolonija. I nakon što je stekao neovisnost, Velika Britanija zadržala je pod svojom vlasti dvije vojne baze (Akrotiri i Dhekelija). Ciparski Turci, nezadovoljni ponašanjem Grka, uz podršku i pomoć Turske, 1974. napali su Grke. Sukob grčkog i turskog stanovništva završio je 1983. podjelom Cipra na dva dijela, koja postoje i danas.

Otok je od davnina bio važno središte trgovine i kulture, što je vidljivo na brojnim arheološkim nalazištima i povijesnim znamenitostima. Posljednja tri desetljeća Cipar je postao glavno odredište međunarodnih tvrtki koje traže povoljno okruženje za ulaganja i širenje. Mnoge tvrtke uspostavile su na Cipru svoja sjedišta ili otvorile nove podružnice (posebno IT tvrtke). Uzrok je u strateškome položaju Cipra i dobroj infrastrukturi kao što su zračne i morske luke te moderne prometnice, dobro razvijenome pravnom i regulatornom okviru te kvalificiranoj radnoj snazi.

Nakon što su sletjeli, izletnici su krenuli u razgledanje Pafosa, nekada važnog antičkog naselja, a danas ljetovališta. Ondje je i jedno od najvažnijih arheoloških nalazišta na Cipru – Arheološki park Kato Paphos, koji je zbog dobro očuvanih antičkih mozaika dio UNESCO-ove svjetske baštine. Nalazi se u samome središtu Pafosa, u blizini luke. Pod UNESCO-ovom je zaštitom i crkva Agia Kyriaki iz 14. st., koja je djelomično sagrađena na ruševinama ranokršćanske bazilike Panagia Chrysopolitissa iz 4. stoljeća. U dvorištu crkve Agie Kyriaki nalazi se čuveni stup sv. Pavla, koji čuva uspomenu na sv. Pavla apostola. Prema legendi, kada je sveti



Grobnica kraljeva



Ispred Afrodite stijene

DRUŠTVENE VIJESTI



Zajednička fotografija u amfiteatru u Kourionu

Pavao 45. došao na Cipar širiti kršćanstvo, bio je kažnjen s 39 udarca bičem. Stup sv. Pavla poznato je hodočašće Ciprana.

Duga šetnica uz obalu Pafosa vodi do tvrđave Pafos, nekadašnje bizantske utvrde koja je sagrađena kako bi štitila luku od neprijatelja. Do nje vodi most, a s krova tvrđave pruža se veličanstven pogled na otvoreno more.

Impresivne Grobnice kraljeva, koje potječu iz helenističkog doba, otkrivene su tek krajem 19. st., a iskapanja još traju. U njih su se nekad pokapali velikani i bogataši, a ne kraljevi, kao što to govori naziv lokaliteta. Kompleks Grobnica kraljeva sastoji se od središnje dvorane okružene zidovima, velikim stijenama u kojima su isklesane grobnice, što podsjeća na Petru u Jordanu. Sjeverno od Pafosa, uz obalu, nalazi se olupina teretnog broda EDRO III, koji se ondje nasukao 2011. za olujna nevremena. Pokušaji da se brod ukloni nisu uspjeli pa danas stoji nasukan u plitkoj vodi, zahrđao i impresivan, kao svojevrsna turistička atrakcija.

Razgledanje južnog dijela otoka

Drugi dan bio je posvećen razgledanju južnog dijela otoka. Krenuli su u mjesto gdje je, izronivši iz morske pjene, rođena grčka božica ljepote i ljubavi Afrodita. Afroditina stijena najfotografiranije je mjesto otoka, pa ni izletnici nisu propustili priliku. Oni najhrabriji popeli su se na obližnju stijenu, s koje je pogled na Afroditinu stijenu još ljepši.

Kourion je starogrčki grad-država na jugozapadnoj obali otoka Cipra, koji je uništen u potresima. Nalazi se na vrhu gotovo 100 metara visokog brda iznad obale zaljeva Episkopija, na području britanskoga prekomorskog teritorija Akrotirija i Dhekelije, nedaleko od naselja Episkopija. Posjetili su ostatke Eustolijeve kuće, s izuzetno dobro očuvanim ostacima mozaika na podu, Rimsku kuću, grčki amfiteatar, Kuću gladijatora, čiji ostaci (mozaik na podu) prikazuju gladijatore u borbi, Ahilovu kuću... S ruševina drevnoga Kouriona pruža se nezaboravan pogled na Sredozemno more. Nastavili su

prema Limassolu, drugome gradu po veličini na Cipru, najvažnijoj ciparskoj luci i jednoj od najvažnijih tranzicijskih luka na Mediteranu, a vrlo je važan i kao turističko središte. Zapravo, to je najveće ciparsko ljetovalište. Limassol je grad kontrasta. S jedne je strane moderan i luksuzan grad, s neboderima i marinom, a s druge tradicionalan, sa starim središtem sa šarenim uličicama, malenim trgovinama, tržnicom i poviješću koja se osjeća na svakome koraku. U dužini od jednog kilometra prostire se šetnica uz more s brojnim sadržajima: parkovima, biciklističkom stazom, skulpturama, igralištima, velikim i malim dokovima, fontanama, kafićima i restoranima. Limassol je spoj tradicije, turizma i modernog poslovanja. Osim toga Limassol je središte proizvodnje vina na Cipru, jer se u okolici grada nalaze brojni vinogradi. Ciprani su bili među prvima koji su uzgajali grožđe. Tradicija ciparskog vinogradarstva starija je od 5000 godina. Commandaria je vino sa zaštićenim oznakom izvornosti, što znači da se mora proizvoditi u određenim

DRUŠTVENE VIJESTI



Luka u Kirenijji



Amfiteatar u Salamini

regijama Cipra, na padinama planine Trodosa, prema tradicionalnim metodama. Napuštajući Limassol izletnici su panoramski razgledali njegov dugi, novi dio s mnogo imponantnih građevina i novih gradilišta, u čiju je izgradnju vjerojatno uloženi strani kapital.

Puni dojmovi krenuli su u Aja Napu, gdje su bili smješteni preostale dane. Prije oko 20 godina to je bilo malo ribarsko selo, a danas je prva turistička destinacija otoka, s velikim brojem luksuznih hotela, apartmana, barova, klubova, prodavaonica i najboljom plažom na čitavome otoku.

Razgledanje sjevernog dijela otoka

Trećega dana izletnici su krenuli prema sjevernome dijelu Cipra, Nikoziji. Kada je 1974. Turska napala Cipar, zaustavila se na zelenoj liniji koja Cipar dijeli na dva dijela. Zelena je linija tampon-zona koja razdvaja Cipar, a kontroliraju je Ujedinjeni narodi. Uslijed toga došlo je do velikih migracija: Turci su bježali na sjever, a Grci na jug Cipra. U par dana Cipranci su doživjeli kulturološki šok. Nikozija je jedini preostali glavni grad na svijetu podijeljen na dva dijela: grčko-ciparski i tursko-ciparski. Iz Ledre, središta Nikozije, pješice se dolazi do tampon-zone Ujedinjenih naroda i ulazi iz južne Nikozije u sjever-

nu, normalno, uz predodžbu osobnih dokumenata. Prelaženjem zelene linije kao da se prelazi iz jednog svijeta u drugi. Zbog izolacije sjeverni dio Cipra zaostao je u ekonomskome razvoju, ali sjeverna Nikozija odiše svojim šarmom Orijenta. U starijemu dijelu grada nalaze se važne kulturno-povijesne znamenitosti. Zidine staroga venecijanskoga grada izgrađene su da brane od očekivane osmanske invazije u 16. stoljeću. Još su uvijek uglavnom netaknute i spadaju među najbolje očuvane renesansne utvrde na istočnome Mediteranu. Džamija Selimija zapravo je gotička katedrala sv. Sofije iz 13. st. Fasada je gotička, a Turci su 1571. dodali dva minareta i tako je pretvorili u džamiju.

Buyuk Han (Velika gostionica) Turci su izgradili 1572. Karavane trgovaca ondje su se odmarale od naporna putovanja. U njegovu središtu nalazi se mala džamija s fontanom. Buyuk Han jedan je od najbolje očuvanih primjeraka građevine karavan-saraja. Džamija Arabahmet smještena je unutar povijesne četvrti Arabahmeta, izgrađena u 16. stoljeću pod osmanskom vlašću, a posvećena Arap Ahmet-paši, vojnome zapovjedniku tog vremena. Venecijanski stup, dio Ataturkova trga, nekada je simbolizirao mletačku dominaciju, a onamo je premješten 1550.

Izletnici su taj dan završili odlaskom do Kirenije, lučkoga grada Sjevernog Cipra, koji se nalazi ispod istoimenoga gorja. To je kulturno i ekonomsko središte, a smatra se i turističkim sjedištem Sjevernog Cipra. Šarmantna stara luka Kirenija, koju mnogi smatraju najljepšim mjestom na Cipru, ima oblik potkove. Nekada je bila korištena za izvoz rogača, a danas su nekadašnja skladišta pretvorena u umjetničke galerije, restorane i kafiće. Pravo je mjesto za odmor uz kavu ili jelo, s kojeg se pruža predivan pogled na marinu s brodicama ili zidine tvrđave. Tvrđava Kirenija, imponantna je povijesna tvrđava, izgrađena u bizantskome razdoblju, koja je stoljećima čuvala obalu. U njoj se nalazi Muzej brodoloma, u kojemu su izložene neke od najstarijih olupina brodova, zajedno s teretima koje su prevozili.

I četvrtog su dana izletnici razgledali Sjeverni Cipar. Posjetili su poluotok Karpas, najljepši dio Sjevernog Cipra. Samostan sv. Andrije apostola nalazi se na samome kraju poluotoka, posvećen je svetom Andriji i važno je hodočasničko mjesto za ciparsku pravoslavnu crkvu. Potom su obišli kompleks samostana svetog Barnabe i Muzej ikona. Nad grobom apostola Barnabe sagrađena je kapelica sv. Barnabe, koji je zajedno s apostolom Pavlom propovijedao kršćanstvo. Ondje

DRUŠTVENE VIJESTI



Famagusta

je pohranjena i bogata zbirka ikona iz 18. st., jedna od najboljih na Cipru. Put su nastavili do arheološkog nalazišta Salamine ili Salamisa, antičkog grada na istočnoj obali Cipra, nekada najvećega i najbogatijega grada drevnog svijeta. Preživio je uzastopna osvajanja Asiraca, Egipćana, Perzijanaca i Rimljana, ali su ga na kraju 4. st. pr. Kr. uništili jaki potresi. Pod rimskom vlašću, između 1. st. pr. Kr. i 4. st., grad je dosegao svoj razvojni vrhunac, što je vidljivo na javnim građevinama poput veličanstvenog amfiteatra, gimnazije, agore, javnih toaleta, igrališta i kupki. Iskopan je mali dio toga drevnoga grada, a arheološka ispitivanja još uvijek traju. Danas su ruševine staroga grada Salamisa jedna od najvećih atrakcija Cipra. Famagusta ili Gazimağusa jest grad šest kilometara udaljen od Salamine i sljedeće odredište izletnika. Uz Sjevernu Nikoziju najveći je grad Sjevernog Cipra, jedno od najvažnijih povijesnih i kulturnih središta na otoku. Grad je poznat po svojoj bogatoj povijesti, impresivnim srednjovjekovnim zidinama, veličanstvenim ruševinama i prelijepim plažama. Najpoznatiji

simbol grada jest Otelova kula, također poznata kao tvrđava Famagusta, izgrađena u 14. stoljeću. Otelova kula povezana je s legendom o Shakespeareovu djelu *Otelo* jer se vjeruje da je drama inspirirana događajima u Famagusti. S kule se pruža impresivan pogled na grad i more

i popularna je turistička atrakcija. U Famagusti nalazi se i katedrala sv. Nikole, danas poznata kao Lala Mustafa-pašina džamija. Izgrađena je u 14. stoljeću kao gotička katedrala, a nakon osmanskog osvajanja pretvorena u džamiju. Zaista jedinstvenom čini je besprijekorna mješavina gotičkih i islamskih arhitektonskih elemenata. Izvana, svojim rozetama, ukrašenim portalima i potpornim zidovima, zgrada zadržava izgled gotičke katedrale. Unutrašnjost karakteriziraju jednostavnost i duhovnost osmanske džamije, s velikim otvorenim molitvenim prostorom, molitvenom nišom i spokojnim, u bijelo obojenim zidovima. Jedno je od najvažnijih i povijesno najbogatijih vjerskih mjesta na otoku.

Izletnici su obišli i Varošu, predgrađe Famaguste, koji zovu „grad tišine“ ili „grad duhova“. Sedamdesetih godina prošlog stoljeća ciparski grad Famagusta s četvrti Varoša bio je jedna od najpopularnijih svjetskih destinacija bogatih i slavni iz cijelog svijeta, koji su dolazili uživati u zlatnome pijesku i tirkiznome moru, ali i u glamuroznim hotelima te restoranima.



Crkva Svetog Lazara u Larnaki

DRUŠTVENE VIJESTI



Grad duhova Varosha

Nakon što su Turci napali Cipar, znatno slabije grčke trupe morale su se povući na jug. Varošu je na brzinu napustilo oko 40.000 Grka, ostavivši za sobom doslovno sve, misleći da će se vrlo brzo vratiti. Za razliku od ostalih mjesta, Turci tu četvrt nisu naselili, već su je opasali bodljikavom žicom i učinili nepristupačnom svima, osim UN-ovim vojnicima. Iza žice nalazi se napušteni grad oronulih vila, restorana, nebodera i nedovršenih zgrada koje već 50 godina uništava korov. Tek 2020. područje je otvoreno za posjete, a dio plaža za kupanje.

Petoga dana izletnici su krenuli prema Larnaki, trećemu gradu po veličini iza Nikozije i Limassola, najstarijem gradu na Cipru. Naziv Larnaka vjerojatno dolazi od grčke riječi *larnax*, koja označava sarkofag, lijes, jer su na tome području pronađeni mnogi grobovi. Larnaka ima drugu najveću luku na Cipru, a u blizini je najveći ciparski aerodrom. Zaštitnik grada je sveti Lazar, kojeg je Isus uskrsnuo i koji je nakon toga došao na Cipar, postavši prvi biskup u Larnaki. Crkva sv. Lazara prekrasna je kamena crkva u središtu grada, jedan od najvrjednijih bizantskih spomenika na otoku. Sagrađena je na grobu sv. Lazara u 9. stoljeću.

Ta pravoslavna crkva ima i veličanstvenu unutrašnjost – impozantni zlatni ikonostas i izuzetan ručno rezbareni drveni namještaj. Šetnica Finikudes s palmama uz more omiljena je među turistima. S jedne strane šetnice pješčana je plaža, a s druge strane kafići, restorani, hoteli, prodavaonice suvenira. Na samome kraju šetnice nalazi se tvrđava Larnaka. Sagrađena je u 14. stoljeću, služila je za

obranu grada od gusara. Za britanske vlasti koristila se kao zatvor. Unutar tvrđave nalazi se muzej koji zanimljivim eksponatima vodi posjetitelje kroz povijest Cipra od ranoga kršćanstva do 20. st. U ljetnim mjesecima u dvorištu tvrđave održavaju se festivali i ostala događanja. U tradicionalnoj gradskoj četvrti, smještenoj u središtu Larnake, između crkve sv. Lazara i morske obale, nalaze se brojni kafići, barovi, restorani te radionice tradicionalnih obrtničkih zanimanja. Tijekom boravka DGTIM-ovih članova na Cipru temperatura je bila oko 27 °C te im je godilo provesti ostatak dana na jednoj od poznatih plaža Aja Nape i osvježiti se. Pješčana plaža bila je dupkom puna kupaća: trajao je pjena-party, glazba je glasno svirala, pjevalo se i plesalo, zabavljalo bez prestanka. Posljednjih godina Cipar postaje sve popularnije odredište za mlade, a Aja Napa pravi je raj za noćni život, među najboljima u Europi, zbog prekrasnih plaža, kristalno čistog mora, prihvatljivih cijena jela i pića, izvanredne ponude za noćnu zabavu, s atrakcijama svih vrsta namijenjenih mladima željni-



Hala Sultan Tekke u Larnaki

DRUŠTVENE VIJESTI



Uspomena sa Slanog jezera

ma zabave i plesa do jutra. Noćni život Aja Nape zaista nudi širok izbor mjesta za zabavu, bez obzira na glazbu ili stil zabave. Od svega ponuđenog izletnici su odabrali povratak u hotel na večeru i spremanje za odlazak.

Šestog dana putovanja izletnici su se oprostili od hotela u Aja Napi. Vrijeme prije polijetanja zrakoplova (u kasnim večernji satima) iskoristili su za još malo razgledanja Cipra. Posjetili su čuveno Slano jezero, nedaleko od zračne luke u Larnaki. Drugo je po veličini te vrste na Cipru, prostire se na površini od 2,2 km², a 1997. je proglašeno zaštićenim područjem. Slano jezero jedno je od najvažnijih staništa ptica vodarica u Europi. Tijekom ljeta isušeno je pa se vide naslage soli, dok se zimi puni vodom i postaje svratište 12.000 tisuća ružičastih flaminga i više od 85 vrsta ptica vodarica na njihovom putu s juga. Flaminga posjećuju Cipar uglavnom tijekom zimski mjeseci kao dio svoje mediteranske migracijske rute te ih izletnici, nažalost, nisu vidjeli. Pješačkom stazom prošetali su do džamije Hala Sultan Tekke. To je jedna od rijetkih džamija na svijetu posvećena ženi, tetki proroka

Muhameda i supruzi jednog od njegovih sljedbenika. Ona je na tome mjestu nesretno stradala 649. i pokopana je na obali Slanog jezera. Godine 1760. nad samim grobom izgrađen je mauzolej, a 1816. podignuti su džamija, vrt s fontanom i ostale građevine. Džamija Hala Sultan Tekke nije samo glavno muslimansko svetište na Cipru, nego zauzima četvrto mjesto među svim islamskim svetištima na svijetu. Danas muslimani koriste džamiju samo za najvažnije praznike.

Izletnici su posjetili i ruralni dio Cipra, Pano Lefkare, šarmantno selo na južnim padinama planine Trodosa, 43 km sjeverozapadno od Larnake. na nadmorskoj visini od 650 m. Zbog vrućina koje su vladale izletnicima je boravak u njemu bio pravo osvježenje. To slikovito mjesto odlikuje se malim, uskim ulicama te kamenim kućama s crvenim krovovima. Pano Lefkare proglašeno je jednim od 30 najljepših malih mjesta u Europi. Selo je poznato po tradicionalnoj izradi čipke i filigranskog srebra. Osobitost mjesta je i priča da ga je jednom posjetio Leonardo da Vinci, koji je preuzeo dizajn čipkastog

veza te ga primijenio na fresci u katedrali u Milanu.

Obilaskom toga prekrasnog mjesta, čije su karakteristike autentičnosti i jednostavnost života, završilo je DGITM-ovo ovogodišnje višednevno stručno putovanje. Cipar kao najsunčaniji europski otok svakako treba posjetiti zbog prekrasnih plaža, kristalno čistog mora, povijesnih i kulturnih znamenitosti, prirodnih ljepota, cjelodnevne zabave i bogate gastronomske ponude (mješavina grčke i turske kuhinje). U Cipru se najbolje osjeti i vidi spoj modernog i povijesnog. Svojim tajanstvenim šarmom, pričama iz grčke mitologije, arheološkim iskopinama, drevnim gradovima, očuvanom tradicijom živopisno i zanimljivo priča povijest Mediterana. S druge strane, ima moderne četvrti u gradovima, luke i turistička naselja. Cipar je i otok ljubavi i bogova zbog Afrodite, božice ljubavi, i Kleopatre, koja je Cipar dobila na poklon u znak ljubavi. Zbog mediteranske klime, ugodnih ljeta i blagih zima Cipar se može posjetiti tijekom cijele godine.

Đurđa Plavljanić